

Slovenski Gospodar.

List ljudstvu v poduk in zabavo.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 2 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 30 kr., za četrt leta 65 kr. — Naročnina se pošilja upravištvu v tiskarni sv. Cirila, koroške ulice št. 5. — Deložniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezni listi dobó se v tiskarni in pri g. Novak-u na velikem trgu po 5 kr. Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oznanila se plačuje od navadne vretice, če so natisne enkrat, po 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Antonu Krempeljnu

ob odkritju njegovega spomenika pri Mali Nedelji
dne 11. avgusta 1895.

Počivaj mirno, narodnják,
V gomili častni svoji, davni!
Saj zemlja je slovenska tu,
Kjer spavaš ti, Antón naš slavni!

Že daleč je za nami čas,
Ko ti pošteno si se trudil,
Da bi s peresom národ svoj
Iz sna na delo dušno vzbudil.

V besedi naši pravil si,
Kakó je v časih starih bilo,
Kaj vse na zemlji sveti tej
Domači se je dogodilo;

Kakó napadal njega dni
Nam domovino je sovražnik;
Kakó Slovenec branil jo,
Kakó ji hraber bil je stražnik.

Kakó prelivali so kri
Za zemlje vsako ped očetje...
Junakom na gomile tém
Pesniško ti si trosil cvetje.

Zdaj dnh nesmrtni tvoj z višav
Ozira pač se čisto doli;
Na raj Slovenskih zrè goríc,
Po domovini vsej okoli.

Katera zemlja druga pač
V lepóti našo tó prekaša?
In, glej, še bivamo tod mi,
Še je slovenska, še je naša!

A národ le — učiš nas ti —,
Ki domovino ljubi, brani,
Ki dela, trudi se za njó,
Je vreden, da si jo obrani!

A. Aškerc.

Politični položaj.

(V državnem zboru dne 3. julija govoril dr. L. Gregorčec.)
(Dalje.)

Posledica tega je, da narodnostni prepir ne pomenja, nego se nadaljuje tako na škodo gospodujočim, kakor gospodovanim narodom; jedni morajo vedno iskati novih krivic, da vzdržé svoje gospodstvo, drugi pa morajo doprinesati vedno nove žrtve, da rešijo svojo narodnost. Te slabe razmere oskodujejo državne sile, odprta rana so za tiste, ki gospodujejo in za tiste, kateri so gospodovani, vedna nevarnost so za celo državo. Naši unanji sovražniki, katerih imamo vzlic trozvezi, morali bi biti skrajno neumni, ko bi našega notranjega prepira in narodnih bojov ne izkoriščali.

Dualizem je kriv, da je ta nevarnost vedna, on je zutrudni podpihovalec narodnih bojov v celem cesarstvu. Grof Wurmbrand je svoj čas predlagal, naj se določi nemščina kot državni jezik in v jednom svojih govorov trdil, da je nenemškim narodom gojitev njih materinega jezika le osebno dovoliti. Moje domnevanje, da je ta madjarski nazor vzel s seboj tudi v ministerstvo in ga zopet s seboj prinesel v zbornico, je utemeljeno. Rekel sem: madjarski nazor, kajti grof Apponyi se je jednako izrekel in sicer dne 24. novembra 1894, ko je v ogerski zbornici rekel: Mi ne moremo pravice narodnega obstanka nobenemu drugemu narodu priznati, le osebno imajo pravico živeti. Pri takih nazorih je umevno, da narodi, spadajoči med gospodovane, se ponižujejo za helote, za državljane druge vrste. To pa je na korist cele države jako obžalovati, zakaj prav v tem se narodnostni boj pospešuje in povečava, da se premeni v plemensko sovraštvo.

Dovoljujem si navesti samo jeden vzgled. Neki avstrijski poslanec je prišel na potovanju v rumunsko družbo. Neki Rumun mu je rekel: »Pot k prestolu je nam Rumunom zaprta, zastopstva v državnem zboru nimamo. Postava in uprava sta nam nasprotna. V tej državi imamo samo bremena, preganjajo in zapirajo nas. Od te države ne pričakujemo ničesar več; naše upanje je bodoča velika vojna, v kateri se morajo Madjari pomoriti.« Tako mislijo zatirani narodi. To so posledice dualizma v narodnostnem oziru.

Zlasti dve okolnosti sta uzrok nasprotovanju Jugoslovanov trozvezi. Prvič, da pokvarja dualizem junake iz leta 1848., Hrvate, in da je zapreka, da se ne združita z nami Bosna in Hercegovina. Svoj čas se je Hrvatom ponudil »bel list«, zdaj pa je na njem zapisano: madjarski guverner na Reki, Hedervary vse pokvari in 42 državnozborskih mamelukov (odpadnikov) v Budimpešti. Nastalo bi veliko jugoslovansko upravno ozemlje, mogočna obramba cesarske hiše in cesarstva. Oglejte si samo krasne bosanske vojake, stoječe v dvorcu na straži: vsak general in vsak častnik jih je vesel.

Zastopniki dualizma in njih prijatelji so na berlinskem kongresu preprečili to združitev ter jo premenili v jako nevarno zasedanje, vsled katerega je nastalo to čudno razmerje, da je avstrijsko-ogerski vladar nekak namestnik sultanov. Avstrija je šla v Bosno s povsem določenim namenom, šla je, da, kakor se je priznalo, stare glavo slovanski kači. In res, odkar je Bosno zapustil izm. Filipović, pravi pridobitelj te dežele — madjarski Szapary je bil samo tepen — postaja Slovanom sovražna politika na Balkanu vedno očitnejša. Posledica tega je, da smo tam izgubili vse prijateljstvo. Kar se je v zadnjih letih z naše strani storilo in grešilo v Belgradu in v Sofiji, to obžaluje, obsoja in zaničuje vsak Jugoslovan.

Gospoda mōja! V narodnogospodarskem oziru se ne dā tajiti, da gineva liberalizem v celi Evropi. Njega gesla ne vlečejo več, v prazne besede se nihče več ne vjame, njega gospodarski nauki se priznavajo in pobi-jajo kot ljudstvu sovražne zmote. Mogočen protikapita-lističen tok rase čedalje bolj in njemu stojijo na čelu sam papež Leo XIII., s svojo encikliko o delavcih iz l. 1891. Nobena stvar ni ljudij o škodljivosti liberalizma bolj prepričala, kakor velike boleti, katere je človeštvu pouzročilo samovoljno gospodarstvo modernega liberal-nega kapitalizma. Liberalizem je postal veroizpovedanje za bogataše in njega najvnetejši služabniki in najzagri-zenejši propovedniki so židje, ki so se izneverili naukom svojih prerokov. Če so drugi narodi za pridobivanje denarja manj zavzeti, imajo židje za to neki nagon, kakor je rekel sloveči politični pisatelj Goltz. Ni ga bilo naroda, ki bi bil tako divje obožaval zlato tele. Zgodo-vina je bila prerokinja. Obžalovati je, da je prav naša država najnovejši kraj, kjer se časti zlato tele.

(Dalje prih.)

Cerkvene zadeve.

Nova sv. maša na Ptujski gori.

»To je dan, ki ga je naredil Gospod, radujmo in veselimo se v njem!« Te besede so nam silile v spo-min, ko je dne 4. avgusta stopil v naši proslavljeni ro-marski cerkvi č. g. Janez Kozoderc pred oltar Gospo-dov, da Mu daruje prvo daritev kot začetek težkega delovanja v vinogradu Njegovem.

Nešteta množica vernega slovenskega ljudstva je pri cerkvi pričakovala č. g. novomašnika. Ob 10¹/₄ uri se je začela sv. daritev z veličastnim spevom: »Veni sancte Spiritus — Pridi sv. Duh!« Po evangeliju pa stopijo na prižnico prečastiti gospod kanonik in profe-sor dr. Mlakar. V jedrnat, globokoumni in s čutečim srcem govorjeni pridigi pokažejo katoliškega duhovnika častitljivost, ker je vodnik, zdravnik in učenik ljudstva. Ker je pa stan katoliškega duhovnika tako težek, mora biti ta delaven, učen in pred vsem pobožen. In tak je in bode tudi č. g. novomašnik. Po pridigi, ki je globoko ganila in pretresla vse navzoče, nadaljevalo se je sv. opravilo.

Zvečer so pri slavnosti na novomašnikovem domu napili prečastiti g. slavnostni govornik sv. Očetu, mil. knezoškofu in presvetlemu cesarju. Napičnica slavnost-nemu govorniku, preč. g. dru. Mlakarju, je bila sprejeta z občo in burno oduševljenostjo.

V ponedeljek je pouzročil posebno navdušenje pri-hod ljubljene in med slovenskim narodom vrlo zna-nega domačega župnika, č. g. Jož. Sattlerja.

Č. g. novomašniku pa želimo, da bi stopal z božjo pomočjo po novi poti krepko in da bi deloval mnogo in mnogo let čil in zdrav v vinogradu Gospodovem v zveličanje duš in v prid slovenskemu ljudstvu. V to pomodi Bog!

VI. letno poročilo „Cerkvene družbe v Vitanju“ za leto 1894.

Namen družbe je, zbirati denarje, da se more ob svojem času dostojno popraviti župna cerkev sv. Petra in Pavla v Vitanju. Družbino premoženje je znašalo vsled računa za l. 1893. v gotovini 2090 gld. 56 kr., na zemljišču vloga 48 katastr. občina Brezen vknjiženi znesek 100 gld. Skupaj 2190 gld. 56 kr. Doneski leta 1894. (Sklep računa dne 31. maja 1895.) 507 gld. 18¹/₂ kr. Stroški za letni račun 1893 itd. itd. 25 gld. 99 kr. Dohodki l.

1894. torej 481 gld. 19¹/₂ kr. Obresti od naloženega de-narja do 31. decembra 1894 l. 102 gld. 73 kr. Skupni znesek 2774 gld. 48¹/₂ kr. Od tega zneska je naloženo v posojilnici v Vitanju hran. knj. št. 1. 2674 gld., vknjiženo 100 gld., v blagajnici 48¹/₂ kr.

Leta 1894. smo prejeli od neimenovane dobrotnice 100 gld. Pokojni Vincenc Petre, posestnik v Skomru, žup-nija vitanjska, je pred svojo smrtjo († 16. aprila 1895) izročil družbi 80 gld. Ta blagi mož je bil ves čas, odkar se je ustanovila „Cerkvena družba“, njen zvesti ud, zaupni mož in zadnja leta odbornik. Zavoljo svojih vrlih last-nostij ostane vsem, ki so ga poznali, v najboljšem spo-minu. V Vojniku so umrli 27. septembra 1894 č. gosp. Blaž Rotnik, župnik v pokoju. Iz njihove zapuščine smo prejeli po vč. g. Jerneju Voh, nadžupniku v Konjicah, 20 gld. in dne 28. majnika 1894 je umrla v Celju blaga gospa Terezija Herič. Bila je ud naše cerkvene družbe od njene ustanovitve ter v ta namen darovala vsako leto po 5 gld. Bog povrni blagim dobrotnikom! — Za žive ude in dobrotnike se je opravila sv. maša vsled društ-venih pravil dne 15. novembra 1894, za pokojne ude in dobrotnike pa dne 15. februarja 1895.

Gospodarske stvari.

Vzreja telet.

Kaj je bolj pametno, bolj uspešno pri vzreji telet, če jih krava sama doji ali če se jim daje mleko iz kake posode? Na to vprašanje se ne dā kar tako v obče od-govoriti, češ, to je zdravo, ono ne. Ravnati se mora pri tem po bližnjih okolščinah, po namenu, katerega ima gospodar s teletom, po naravi kravini itd.

Kar se zdravja tiče, mora se na prvi hip pritr-diti, da je neposredno dojenje za mladiča dosti zdra-vejše, kakor napajanje. Kajti tele dobiva na ta način svojo hrano vedno jednako gorko, jednake kakovosti in v jednaki meri. Gledé kakovosti se mleko sicer s ča-som nekoliko spreminja, ali te spremembe so tako ma-lenkostne, da jih tele še ne čuti ne.

Pa gospodinja se bo oglasila ter ugovarjala, češ, mleka gre s tem preveč, tele mi ga nič ne pusti. Tudi to je res. Prihiani se mleka več, če se tele napaja, ker ne spije vsega, kar ga vsaj nekoliko dobra krava en-krat ima.

Ako pa tele samo kravo molze, ostane gotovo ne-kaj mleka v vimenu, kar pa za nadaljno pritekanje in nastajanje mleka nikakor ugodno ni — krava ima dan na dan manj mleka.

Nekateri pa svetujejo srednjo pot. Tele naj se na-pije kravjega mleka, kolikor se mu ljubi, a ostalo mleko naj se pomolze. Temu nasproti pokaže se nova nezgoda.

Krava mleka še dati noče, namreč tistega, kar ga preostane. Na drugi strani je tudi tele na škodi, kajti najmastnejše mleko priteče navadno nazadnje in tako pije tele pri dojenju najslabše mleko. A zvite glave so stvar še drugači obrnile. Krava se nekoliko pomolze in teletu se primerno dosti mleka pusti. Prašam pa modro gospodinjjo, kako hoče ona zvedeti, koliko mleka še ostane v vimenu, koliko mleka potrebuje tele?

No, če se že ta ali ona navada vpelje, enkrat začne, mora tudi obveljati, ne sme se danes tako, jutri narobe ravnati. To bi iz raznih razlogov teletu pri raz-vijanju škodovalo. Že n. pr. zavoljo tega, kar se je prej omenilo o kakovosti mleka, ki najprvo in onega, ki nazadnje priteče, povzročila bi se pri dojenju kaka bolezen. In česa je treba tele v prvih tednih bolj varo-